

Dostojevski voor dummies

— Leesgoeroe Jane Davis krijgt iedereen aan het lezen —

Hoe leer je leerlingen opnieuw lezen voor hun plezier? “Heel eenvoudig: je komt samen. Je leest romans en gedichten voor. En je praat erover”, zegt Jane Davis. Zij brengt met succes de grote literatuur terug bij oud én jong Engeland. Zelfs aan de kassa van de supermarkt.

Jane Davis: “We komen samen in groepjes van zes à tien lezers, vooral kansarmen. Met hen lezen we Shakespeare, Dickens of Tolstoj. Grote literatuur die we terug naar de mensen brengen. Geen pulpromans dus, en al zeker geen zelfhulpboeken. Dat werkt niet. We lezen aan elkaar voor. Zo leg je er een stuk van jezelf in. Literatuur bevat een schat aan gedachten, verlangens en gevoelens die lezers herkennen uit hun eigen leven. Over die aanknopingspunten praten we. Het woord nemen mag, maar moet niet. Een terminale ex-alcoholicus met wie we een kortverhaal van George Saunders lazen, bleef hangen bij één passage en zei: ‘Dit gaat over mij. De schrijver begrijpt me.’ Boeken geven mensen het gevoel erbij te horen. Ze zijn meer dan een esthetische ervaring.”

Lezen op parkings

Davis en haar leesbegeleiders van *The Reader Organisation* gaan in de wachtzaal van de psychiater op zoek naar lezers. Ze ronselen mensen op parkings en aan kassa's van grootwarenhuizen. Ze lezen met gedetineerden in gevangenissen. Maar evengoed organiseren ze leesgroepen in de bibliotheek. Of plukken ze drugsverslaafden van de straat. Jane Davis: “Al is het niet zo simpel om te zeggen: ‘Hey, vergeet crack, vergeet heroïne, lees liever dit prachtige boek’ (lacht). Die jongeren hebben nooit het plezier van lezen ontdekt toen ze zes of zeven waren. Daarom kunnen nu ook scholen een leesbegeleider aanvragen. Die komt als *reader in residence* een dag per week met de kinderen lezen. Of hij komt eerst voetballen en picknicken, er is geen vast programma. Kinderen vinden dat fantastisch: ze lezen, maar niet onder dwang. En leraren kijken hun ogen uit: ‘Wow, nooit gedacht dat John graag een boek zou lezen!’ Alleen beseffen nog te weinig scholen dat lezen plezierig mag zijn.”

Wie is Jane Davis?

Jane Davis werd na een moeilijke jeugd alleenstaande moeder op haar negentiende. Lezen hielp haar erdoor. Ze behaalde een doctoraat in Engelse literatuur en doceerde vijftien jaar lang Engelse literatuur aan de Universiteit van Liverpool. In 1997 stapte ze vrijwillig op en startte ze met een leesgroep. Zo wilde ze niet-lezers, vooral kansarmen, aan het lezen zetten, door middel van literaire romans, kortverhalen en poëzie. Met succes. Vijftien jaar later is Davis' initiatief uitgegroeid tot *The Reader Organisation* met wekelijks 350 leesgroepen in Groot-Brittannië.

Het leesplezier vermoord

The Reader Organisation richt haar activiteiten ook op leraren in opleiding. “Je zou het niet verwachten, maar zij zijn de moeilijkste leesgroepen die we ooit begeleid hebben”, zucht Jane Davis. “Ze denken: lezen voor het plezier, wat een onzin. Ik volg een academische opleiding, dan moet ik toch niet praten over de gevoelens die teksten bij me oproepen? Ze willen gewoon slagen voor hun examens, punt uit. Bovendien leest hun generatie niet meer. Ja, sms'en, scannen en scrollen op hun smartphones, maar dat is niet lezen. Dus moet je hen echt opnieuw leren lezen. Ze zijn in het secundair immers getraind op technisch lezen en op mechanisch analyseren van literatuur. Dat is niet hun fout, noch van hun leraren, maar wel van het leerplan dat genietend lezen verbannen heeft. Zo moest mijn zoon het geweldige boek *Do androids dream of electric sheep* van Philip K. Dick verplicht lezen. Correctie: hij moest de juiste antwoorden op specifieke vragen bij geselecteerde passages uit het boek kunnen reproducteren. Zo vermoord je literatuur én het leesplezier. De evaluatie van het boek lijkt het allerbelangrijkste. Maar sommige dingen druk je nu eenmaal niet in punten uit. Hoe evalueren twee mensen of ze een goed koppel vormen? Door elkaars goeie en slechte eigenschappen te leren kennen. Net zoals je van boeken maar kan leren houden als je ze effectief leest.”

Meer lezen, meer kansen

Je hebt natuurlijk volwassenen nodig die zelf genieten van lezen en dus het goede voorbeeld geven. “Als kinderen hun ouders en hun leraren niet zien lezen, hoe verwacht je dan dat ze zelf zullen lezen?” vraagt Davis zich af. “Kinderen hebben rolmodellen nodig. Elke leraar moet een verhalenverteller zijn, of hij nu een taalvak, wetenschappen of houtbewerking

geeft. En elk vak heeft toch een insteek naar geweldige boeken? Een gepassioneerde leraar laat zijn leerlingen lezen, voor hun plezier. Vergeet niet dat genietend lezen – niet lezen voor punten – een belangrijkere factor voor gelijke kansen en sociale mobiliteit is dan sociale klasse of onderwijs. Dat zegt ook de OESO. Als je voor je plezier leest, heb je meer kans om te slagen voor je studies, succes te hebben in je latere beroepsleven en te stijgen op de sociale ladder.”

Wervelwind van boeken

Jane Davis heeft het lezen zelf niet met de paplepel meegekregen. Ze groeide op in een dysfunctioneel gezin met een alcoholverslaafde moeder. Ze raakte aan de drugs, leefde van een uitkering en werd op haar negentiende een *single mum*. “Ik ben een wandelend onderwijsfiasco. Ik ben voor meer examens gebuisd dan ik vakken op school heb gekregen. Maar ik was goed in Engels, las op een dag *Happy days* van Samuel Beckett en dacht: hé, dit gaat over mezelf. Ik besloot alsnog literatuur te gaan studeren. Het was dat of serveerster worden. Maar ik was er doodongelukkig, voelde me niet thuis tussen al die middenklassers. Tot Brian Nellist mijn docent werd. Extreem *upper class*, een onnozel-chique John Cleese-type, dat met zijn hond kwam lesgeven. Een complete idioot, dacht ik, tot hij begon voor te lezen. Wat een ervaring. Hij ging er compleet in op, ook fysiek, in oppperste concentratie voor het gedicht en zijn studenten. Zijn les was een wervelwind van boeken, met hemzelf in het oog van de storm. Hij leerde me dat je literatuur behandelt als mensen: open, zonder erover te oordelen. Een man vol passie, die telkens als hij een nieuw gedicht las als een wetenschapper vol verwondering naar een nieuwe ontdekking keek. Toen dacht ik: dat wil ik ook doen met literatuur. En met mensen. Als ik daar nu eens mijn job van maakte.”

2013: het jaar van het voorlezen

2013 is het Jaar van het Voorlezen. Op www.voorlezen.be vind je boekentips, achtergrondinformatie, praktijkvoorbeelden, activiteiten. Bestel er ook affiches en bladwijzers om voorlezen te promoten in de klas of in de schoolbib.

Word leesbegeleider

Boek.be organiseert in mei en juni 2013 drie keer een opleiding tot leesbegeleider van telkens een week voor een groep van maximaal twaalf deelnemers. Jane Davis stuurt lesgevers van *The Reader Organisation* naar Antwerpen om die opleiding te verzorgen. Interesse? Mail je gegevens naar info@boek.be en je krijgt tekst en uitleg over de opleiding in je bus.

Mind the Book

Mind the Book is een literair evenement in deSingel van donderdag 28 februari t.e.m. zondag 3 maart. Je kan er gaan luisteren naar debatten en lezingen van onder andere Jane Davis en psychiater Dirk De Wachter (van het boek *Borderline Times*). Er zijn ook signeersessies, boekenstands, stripconcerten, films en leeszaalperformances. CANON Cultuurcel biedt op 2 en 3 maart een verwenmoment aan voor leraren basis- en secundair onderwijs.

www.mindthebook.be
www.canoncc.be/mtb